

حتی لغو پخش زنده ی اعدام، پیام آن را پاک نخواهد کرد.

هفته گذشته، پنتاگون اعلام کرد که نضال حسن، محکوم به اعدام به دلیل کشتن ۱۳ نفر در فورت هود در سال ۲۰۰۹، قرار است در سوم دسامبر ۲۰۲۶ با جوخه آتش اعدام شود و اجرای حکم او به صورت زنده برای عموم پخش خواهد شد.

این تصمیم خشم و نگرانی گسترده‌ای برانگیخته است. از جمله، ۷۲ تن از فرماندهان و افسران ارشد بازنشسته ارتش آمریکا خواستار کنار گذاشتن برنامه پخش زنده اعدام شده‌اند. گزارش‌هایی نیز از بررسی مجدد این برنامه در دولت آمریکا منتشر شده است.

اما نگرانی‌های حقوق بشری درباره چنین تصمیمی از مرزهای ایالات متحده فراتر می‌رود. حتی اگر مقام‌های آمریکایی از پخش زنده اعدام نضال حسن صرف‌نظر کنند، اعلام عمومی این برنامه، ایده‌ای خطرناک را وارد عرصه سیاست کرده است: اینکه یک حکومت می‌تواند اعدام یک زندانی را همچون نمایشی برای مخاطبانی در سراسر جهان عرضه کند.

پخش زنده، اعدام در ملأعام را به دنیای دیجیتال منتقل می‌کند. تماشاگران دیگر نیازی ندارند در میدانی جمع شوند؛ می‌توانند از طریق تلفن‌های همراه خود شاهد مرگ یک انسان باشند. در مقابل، کسانی که برای اعتراض به اعدام در محل اجرای آن حضور می‌یابند، امکان مواجهه مستقیم با این نمایش حکومتی را از دست می‌دهند. امکان اعتراض از بین نمی‌رود، اما حکومت می‌تواند دامنه نمایش را گسترش دهد، بی‌آنکه لازم باشد برخورد فیزیکی با مخالفان داشته باشد.

فیلم‌های ضبط شده نیز می‌توانند مدت‌ها پس از اجرای حکم در فضای مجازی دست به دست شوند. به این ترتیب، لحظه مرگ یک انسان به محتوایی برای تماشای بازنشر و حتی سرگرمی تبدیل می‌شود و خشونت دولتی با سرعت بیشتر و هزینه کمتر در زندگی روزمره حضور می‌یابد. فاصله تماشاگر با فردی که اعدام می‌شود، تحقیر نهفته در این نمایش را از بین نمی‌برد. بازنشر این تصاویر، حتی بدون قصد تأیید اعدام، ممکن است به گسترش همان نمایشی کمک کند که حکومت در پی ساختن آن است.

برای کسانی که نگران اعدام‌ها در ایران هستند، این چشم‌انداز به‌ویژه هشداردهنده است. پخش عمومی یک اعدام در آمریکا می‌تواند دستاویز دیگری در اختیار مقام‌های ایرانی قرار دهد تا از عملکرد خود دفاع کنند یا انتقادهای حقوق بشری را گزینشی و ریاکارانه بخوانند. خطر، عادی‌سازی اعدام و نمایش عمومی آن است؛ نه اینکه تصمیم آمریکا لزوماً تعیین‌کننده سیاست‌ها و رویه‌های قضایی ایران باشد.

حکومت و دستگاه قضایی ایران مسئولیت کامل اقدامات خود را بر عهده دارند. نقض حقوق بشر در هر کشور دیگری نمی‌تواند توجیه‌کننده اقدامات غیرانسانی آنان باشد. با این حال، تصمیم‌های قدرتی مانند ایالات متحده بر زبان و الگوهایی که برای توجیه خشونت دولتی به کار می‌روند، تأثیر می‌گذارد. هنگامی که آمریکا پخش صحنه اعدام را گزینه‌ای پذیرفتنی معرفی می‌کند، حکومت‌های دیگر نیز می‌توانند برای مشروع جلوه دادن رفتار مشابه به آن استناد کنند.

جنايات حسن و رنج قربانیان و خانواده‌های آنان نباید کوچک شمرده شود. با این حال، احترام به قربانیان مستلزم تبدیل مرگ فرد محکوم به نمایشی عمومی نیست. کرامت انسانی را نمی‌توان به همدلی با یک زندانی یا نفرت از او مشروط کرد. دفاع از این کرامت، به معنای بخشودن جنایت یا نادیده گرفتن مسئولیت مجرم نیست.

اگر برنامه پخش زنده لغو شود، هنوز پنتاگون بر آن اصرار دارد، باید از این تصمیم استقبال کرد؛ اما لغو آن کافی نیست. این تصمیم باید با رد صریح تبدیل اعدام به نمایش عمومی و ابزار تبلیغ قدرت همراه باشد. در غیر این صورت، پیشنهاد مطرح شده همچنان می‌تواند الگویی برای دولت‌هایی باقی بماند که بخواهند آن را اجرا کنند.

هیچ دولتی حق ندارد مرگ یک زندانی را به نمایش قدرت برای تماشای عموم تبدیل کند. دفاع از کرامت انسانی مستلزم ایستادگی در برابر چنین اقداماتی است، حتی هنگامی که عامل آن بزرگترین قدرت‌های جهان باشند.